

RIKSADVOKATEN

Justis- og beredskapsdepartementet
Postboks 8005 Dep.
0030 OSLO

Sendes kun per e-post

REF.:

VÅR REF.:

2019/01405-006 JSM/ggr

DATO:

18.11.2019

HENVENDELSE FRA STORTINGET OM PRAKTISERINGEN AV TRYGDEFORORDNING 883/2004 ARTIKKEL 21

I anledning henvendelsen fra Justis- og beredskapsdepartementet 14. november d.å. er det, som følge av at den sittende riksadvokaten er inhabil i saken, innhentet følgende redegjørelse fra tidligere riksadvokat Tor-Aksel Busch. (Eventuelle opplysninger om håndteringen i den etterfølgende perioden etter 1. november må gis av setteriksadvokaten, professor Henry John Mæland (henry.maland@gmail.com).)

"I brevet fra Stortingets Kontroll- og konstitusjonskomité spørres det i spørsmål 4 om hvorfor ikke soningsinnkallingene og etterlysningene knyttet til disse sakene ble stoppet med en gang NAV sendte brev om dette til politiet 18. september 2019.

Riksadvokaten ble i ettertid gjort kjent med at NAV Kontroll 18. september d.å. sendte brev til enkelte politidistrikter knyttet til 46 konkrete straffesaker hvor de hadde inngitt anmeldelser for trygdebedrageri ved opphold i utlandet. Brevene var knyttet til saker under etterforskning og saker hvor det var berammet hovedforhandling. De omhandlet ikke saker hvor det var avsagt dom. Det ble i brevene opplyst at det i den senere tid var blitt stilt spørsmål ved om mottakere av kontantytelser etter EØS-forordning 883/2004 artikkel 21 har rett til å beholde ytelsen ved opphold i utlandet. Videre ble det opplyst at rettstilstanden var uavklart, og man anmodet politiet om at sakene på denne bakgrunn ble stilt i bero inntil det rettslige spørsmålet var avklart.

Riksadvokaten har i dag med bistand fra Politidirektoratet mottatt en orientering om hvordan de enkelte politidistriktene har håndtert ovennevnte henvendelser fra NAV Kontroll. På grunn av den tiden man har hatt til rådighet har det ikke vært mulig å gå nærmere inn på eller kvalitetssikre de opplysningene som politidistriktene har oversendt med meget kort varsel i sakens anledning. Riksadvokaten oppfatter tilbakemeldingen fra politidistriktene slik at de gjennomgående har oppfattet brevene fra NAV Kontroll som henvendelser i enkeltsaker, og de ble lagt inn i de konkrete straffesakene for videre oppfølging av ansvarlig påtalejurist/etterforsker. Politidistriktene har opplyst at sakene ble stilt i bero og eventuelle etterlysninger stoppet.

Flere av politidistriktene har opplyst at de på grunn av formuleringene i NAVs brev, som til dels var vage, ikke oppfattet henvendelsene som varsel om en større systemfeil som gjorde det påkrevet å stanse eller vurdere andre saker. Verken politidistriktenes ledelse, Riksadvokatembetet eller statsadvokatene mottok orientering om disse brevene idet de ble sendt ut. Riksadvokaten mottok først 17.oktober d.å. en oppstilling fra NAV Kontroll over de enkeltsaker hvor NAV hadde anmodet om midlertidig stopp av behandlingen.

Riksadvokaten ble formelt orientert om den uavklarte rettstilstanden under et møte 16. oktober d.å., og det ble her nærmere redegjort for at det også var avsagt en rekke dommer bygget på feil lovanvendelse. Herfra anmodet man NAV Kontroll om en umiddelbar oversikt over saker med dom og mottok om ettermiddagen 17. oktober en foreløpig liste over 38 saker hvor det var avsagt dom fra 2016 og til og med 16.oktober d.å. Listen ble allerede samme dag gjennomgått ved Riksadvokatembetet for å avdekke saker hvor det var pågående soning eller hvor domfelte var innkalt til soning eller etterlyst. Det ble herfra umiddelbart beordret soningsavbrudd i en sak hvor domfelte var under soning, samt at det ble tatt kontakt med lokalt politi i ytterligere syv saker hvor det manglet soningsattest for oppdatering av status. I disse sakene ble to etterlysninger og soningsinnkallinger stilt i bero, mens det i de øvrige ble innhentet av politiet attest om ferdig sonet dom.

For en oversikt over de nærmere tiltakene som riksadvokaten besluttet for å avdekke uriktige domfellelser, viser vi til brev av i dag til Det kongelige arbeids- og sosialdepartement (jf. vedlegg).

Departementet ber også om eventuelle synspunkter til spørsmål 2 i henvendelsen fra Stortinget til statsråden, om hva som kunne vært gjort annerledes for å unngå at den feilaktige lovforståelse ble lagt til grunn og medførte uriktige domfellelser. Det viktigste preventive tiltak vi kan se ville vært at NAV varslet Riksadvokatembetet på et langt tidligere tidspunkt, gjerne umiddelbart etter at Trygderetten stilte spørsmål ved den rådende forståelsen av EØS-forordningen. Det er også grunn for påtalemyndigheten til å øve en viss grad av selvkritikk særlig fordi man i større grad burde ha foretatt en selvstendig, kritisk vurdering av det rettslige grunnlaget for strafforfølgning selv om anmeldelsen kom fra et spesialistorgan innen offentlig forvaltning. Behovet for slik tilnærming i denne type saker og anmeldelser fra offentlige kontrollorganer er allerede innskjerpet av Riksadvokatembetet overfor politiet og statsadvokatene.

For fullstendighetens skyld må opplyses at 26. september 2019 var det møte i Det sentrale samarbeidsforum (DSSF), hvor bl.a. politidirektøren, skattedirektøren, NAV-direktøren, tolldirektøren, sjefen for Arbeidstilsynet, Økokrimsjefen og riksadvokaten deltar. (På vegne av NAV-direktøren møter normalt ytelsesdirektøren, slik også denne gang.) Undertegnede var møteleder, og fra referatet hitsettes flg.:

"Busch inviterte til en kort runde rundt bordet med oppdatering av vesentlig nytt siden forrige møte fra de enkelte etatsledere." (Førrige møte var 20. mars d.å.)

NAV orienterte ikke om brevene som var sendt ut til politiet, og disse var ukjente både for politidirektøren og undertegnede.

Etter møtet treffer en av deltagerne fra NAV, en av statsadvokatene ved Riksadvokatembetet på gangen. (De er tidligere kolleger fra Politiets utlendingsenhet.) Vedkommende fortalte om brevene til politiet, og statsadvokaten ved Riksadvokatembetet uttrykket forbauselse over at disse ikke var hitsendt og rådet vedkommende til å gjøre dette så snart som mulig. Direktoratet tok deretter muntlig kontakt den 8. oktober d.å., og møtet nevnt ovenfor fant sted som angitt 16. oktober.

Tor-Aksel Busch
sign."

Jørn Sigurd Maurud

Grethe Granlund
Grethe Granlund
førstekonsulent

Vedlegg

Gjenpart: Setteriksadvokat Henry John Mæland